

Szegedi Péter

Pálya a magasban

Tirpákok, hurkások

A századfordulón elterjedő futball népszerűségének egyik legfőbb oka az volt, hogy a mérkőzések gyakran különféle „szemben álló” társadalmi (felekezeti, etnikai, politikai, regionális) csoportok közötti ellentéteket reprezentáltak, s ezáltal kiváló alkalmat teremtettek a kollektív identitás átélésére. E derbi – ahol nem „pusztán” sportolók, hanem csoportok vívják szimbolikus küzdelmeiket – még ma is szerzte a világon az átlagosnál több nézőt vonzanak a stadionokba. A magyar futball történetében is több ilyen rangadó ismert. Néhány ezek közül már a múlté, így Budapesten az MTK–VAC, vidéken a Győr–Szombathely vagy a Szeged–Békéscsaba rivalizálás immár történelmi kuriózum. Vannak azonban olyan rangadók, melyek gyökerei a régmúltba nyúlnak vissza, de ma is nagy érdeklődés kíséri őket. Az FTC és az MTK versenytutá-

sának kezdete a 20. század tízes éveire tehető, az Újpest és az FTC rivalizálása a húszas-harmincas évek fordulóján kezdődött, a szombathelyi Haladás és a Zalaegerszegi TE szembenállása 1945 után született. Keleten Debrecen és Nyíregyháza csapatai (a szurkolók gúnyos elnevezésével élve: a hurkások és a tirpákok) a húszas évek eleje óta folytatják küzdelmeiket a régió feletti szimbolikus hatalomért.

1919-ig a cívisvárosban Nagyváradot tekintették ellenfélnek, Nyíregyházára úgy néztek, mint egy kisvárosra, amely nem lehet méltó ellenfele az ősi Debrecennek. Trianon után azonban átírták a keleti labdarúgó-kerület határait, átrendeződtek a városok közötti erőviszonyok, és sejtethető volt, hogy Nagyvárad szerepét Nyíregyháza fogja átvenni. Eleinte egyértelmű volt a debreceniek fölénye a keleti bajnokságban, ám amikor az NYTVE 1922-ben először legyőzte a DVSC-t, a szabolcsi megyeszékhelyen úgy érezték, méltó vetélytársai lettek a hajdúsiágiaknak. A Nyírvidék

szerint „a gögösen fölünyeskedő és vitéz debreceniek is megtanulják lassan-lassan becsülni és tisztelni elsősorban az NYTVE révén mindazt, ami csak a nyíregyházi football sporttal összefüggésben van. Dereng már Nyíregyháza sportege, s mi hinni kezdünk abban, hogy az égboltozat egész ki fog tisztulni, s a glória dicsfénye egyszer már miránk fog ragyogni”.

A debrecenieket azonban nem érdekelte Nyíregyháza sportege. A szabolcsiak új sportegyesületet is alapítottak, felépítették második pályájukat, és nagyon szerették volna a bajnokságban is maguk mögé utasítani a debrecenieket. Amíg csak a pályán küzdöttek meg egymással, a nyíregyháziak évről évre egyre közelebb kerültek Debrecenhez. Idővel azonban már pozíciókra is vágytak, ám a hatalommegosztásra a debreceniek gondolni sem akartak. A kerületi labdarúgó-bajnokságot a Kelet-magyarországi Labdarúgó Szövetség rendezte, melynek központja 1919-ig Nagyváradon, a háború után viszont

Debrecenben volt. Az évente újraválasztott, 6 debreceni és 13 vidéki klubot tömörítő szövetség tanácsába és a különböző bizottságokba szinte kizárólag debreceniek kerültek.

A nyíregyházi klubok megerősödésével a debreceniek hatalma alatt álló szövetség egyre különösebb döntéseket hozott. Az 1924-es szövetségi közgyűlésen egyetlen pozíciót sem szavaztak meg a nyíregyháziaknak, a Nyírvidék szerint Debrecen „elvakult sportembereiben” „ősi, engesztelhetetlen gyűlölet” él Nyíregyházával szemben, s a kerületi tanácsválasztás „csak utolsó jelensége a szabolcsi sport elleni hadjáratnak”. A két város sportszerűség határait átlépő rivalizálása ekkor már országosra ismert volt. A Nemzeti Sport szerint „az ősi magyar szokásnak minden kerületben nagy szenvedéllyel hódolnak a futballsport hívei, de ha a viszálykodásokat, sportpolitikai csatározásokat az MLSZ pontozná, úgy bizonyára a keleti kerület vezetne ebben a munkastatisztikában, sőt talán világviszonylatban is a legelső, tehát a legsajnálatosabb helyet tudná elérni a Debrecenben székelő kupaletanács”.

Mindéz persze nem hatotta meg a debrecenieket, 1925-ben (amikor a bajnoki idény félidejében két nyíregyházi egyesület állt a tabella élén), a 35 tagú kerületi vezetőségbe 30 debreceni sportvezető került be. A nyíregyháziak úgy érezhették, hogy a debreceniek nem fogadják el őket egyenrangú ellenfélnek, másrészt a pozíciók nem pusztán jelképes posztok voltak. Elő-

fordult, hogy a szövetség kitalálta, a mérkőzések bevétele ne a hazai csapatot illesse, hanem a mérkőző felek osszák el egymás között (Nyíregyházán sokan voltak kíváncsiak a debreceniekre, a cívisvárosban viszont csak a helyi derbi-klub volt nagy közönsége, tehát e döntés a szabolcsiak ellen irányult). Megtörtént az is, hogy a pályán összeverekedő játékosok közül a debrecenit néhány hétre, a nyíregyházit viszont hosszú hónapokra tiltotta el a fegyelmi bizottság. A nyíregyháziak fellebbeztek a Budapesten székelő országos Vidéki Tanácshoz, ám óvásukat Debrecenből két hónapon át „elfelejtették” továbbítani a fővárosba...

A nyíregyháziak panaszaikat hosszasan lehetne sorolni, ám ők sem voltak makulátlanok. A fel-tőrekvők heves ségével, indulatosságával vádaskodtak, mániákusan hittek abban, hogy a debreceniek csak egyet akarnak: őket elnyomni. Előfordult, hogy Budapesten panasztak be a debreceniekre, és a kerület tanácsának felfüg-gesztését, vagyis a legsúlyosabb büntetést kérték a keleti labdarúgó-szövetségre. A nyíregyházi lapok Debrecen ellen tüzelték szurkolóikat, s ez nem is maradt hatás nélkül. Egy 1922-es mérkőzés kis híján botrányba fulladt, az egyik debreceni lap megjegyezte, „ideje volna, ha a kerület erélyes kézzel nyúlna bele a nyíregyházi közönség mind fanatikusabb viselkedése folytán mindinkább elviselhetetlen nyíregyházi dzsungelbe”. Egy 1923-as találkozón a nyíregyházi drukkerék már többször a pályára is benyo-

multak. Pár hónap múlva a bírót dobták meg al-mával, a meccs félbeszakadt. Egy héttel később a nézők két játékos verekedésébe kapcsolódtak be, a rendőrségnek kellett a pályát megtisztítani. 1925-ben egy DVSC-játékost a pálya melletti kukoricásba kergettek, de nem volt szerencséje: fennakadt egy drótkerítésen, elkapták, megverték.

A két város klubjainak viszonya ekkor már annyira elmérgesedett, hogy a kerületi vezetőség súlyos döntésre szánta el magát. A Debrecen szerint „a debreceni egyesületek nem hajlandók tovább tűrni azt a terrorisztikus modort, amellyel a nyíregyházi egyesületek minduntalan fellépnek és a nyíregyházi sajtó kíméletlen hang-ját, amely fő okozója annak, hogy a két város között elvadult a viszony”. A kerület döntése szerint 1926 őszétől külön debreceni és szabolcsi bajnokságot rendeznek, mivel – az indoklás szerint – „a debreceni és nyíregyházi sportkörök között az ellentétek annyira kiélesedtek, hogy a nagyobb sportolás lehetőségét csak így lehet biztosítani” (a Szabolcs szerint a terv kitalálói „elvakult gyűlöllői Nyíregyháza sportjának”). A szétválasztásra azonban nem került sor. 1926-tól profi bajnokságot rendeztek, melyben az ekkor alakult debreceni Bocskai is indult. A debreceniek a Bocskai jó nevű ellenfeleire és nem a nyíregyháziakra voltak kíváncsiak, a két város közötti ellentétek minimálisra csökkentek. Ám azóta is, ha a két város csapatai egy osztályban játszanak, a szurkolóknak kevés dolog okoz nagyobb örömet a szomszéd vár legyőzésénél.